

STATISTIKANÕUKOGU KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tallinn

18.05.2015 nr 3sn

Algus kell 10.30, lõpp kell 12.45

Juhatas: Tõnu Kollo

Protokollis: Kristiina Traumann

Võtsid osa: Taavi Kand, Kätlin Mandel, Andres Oopkaup, Hannes Pahapill, Allan Puur, Margus Sarapuu, Hede Sinisaar, Marko Udras

Puudusid: Ülo Kaasik, Urmet Lee, Ilmar Lepik, Andres Ojaver

Kutsutud:

Statistikaameti peadirektori asetäitja Tuulikki Sillajõe

Statistikaameti statistika levi osakonna juhataja Anne Nuka

Statistikaameti peaanalüütik Siim Krusell

Statistikaameti peametoodik Ene-Margit Tiit

Eesti Panga statistikaosakonna juhataja Jaanus Kroon

Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika osakonna juhataja Natalja Eigo

Päevakord:

1. Statistikaameti strateegia tutvustus
2. Statistikaameti ülevaade Vabariigi 100. aastapäeva tähistamiseks võimalikest tegevustest
3. Euroopa statistika tegevusjuhise tutvustus
4. Pulleritsu preemia komisjoni liikme nimetamine nõukogust

Otsustati:

Kinnitada päevakord.

1. Statistikaameti strateegia tutvustus (Lisa 1)

Andres Oopkaup tutvustas Statistikaameti strateegiat 2013–2018. See on esimene Statistikaameti strateegia, mille on kinnitanud rahandusminister. Varasemad strateegiad on kinnitanud Statistikaameti peadirektor ise. Strateegia sisaldab tasakaalus tulemuskaarti. Strateegiat on kavas hakata ajakohastama igal aastal. Käesoleva aasta uuendamisprotsessiga on juba alustatud.

Euroopa statistikasüsteemis (ESS) on statistikaametite peadirektorite tasandil arutatud, milline võiks olla statistikasüsteemi visioon aastani 2020. Sellest on Eurostati juhtimisel tehtud juba kaks versiooni. Esimene versioon on kõrvale jäetud. Selle idee oli vähendada rahvuslike statistikasüsteemide tähtsust, kontsentreerides statistika tegemise Euroopa Liidu tasandile. Tänapäevaks on võetud sellel teemal samm tagasi ja räägitakse rahvuslikest kompetentsikeskustest. Andrese sõnul tuleks nii Eesti statistikasüsteemi strateegiat, selle rahvusvahelist mõõdet kui ka ESS Visiooni 2020 nõukogus edaspidi põhjalikumalt arutada.

Arutelu:

K. Mandel: Kas Statistikaamet kaasas protsesside optimeerimisse konsultante?

A. Oopkaup: Strateegiaprotsessi alguses oli konsultandina kaasatud Jari Kukkonen. LEANi (timmitud juhtimine) juurutamist aitas käivitada Kadri Kristjuhan-Ling. Põhiosas on see siiski olnud Statistikaameti sisetöö juhtkonna eestvedamisel.

A. Oopkaup: Osalesin eelmisel nädalal konverentsil Nordic Digital Day 2015, kus Norra esindaja tegi huvitava ettekande. Norras on andmeesituskoormuse vähendamiseks koondatud kokku andmeesitus maksuametile, töö- ja heaoluametile ning statistikaametile. Muudatus tehti ära kahe aastaga. 200 000-st ettevõttest osales selle muudatuse testimisel vabatahtlikult 55 000. Eestis selline integreerimisprotsess venib. Statistikaameti strateegia kontekstis tuleks seda teemat detailsemalt arutada ning jõuda laiapõhjalisemale arusaamisele.

J. Kroon: Riikliku statistika Eesti Panga poolel toimuvad samasugused protsessid. Euroopa Keskpang on seda joont väga rangelt hakanud ajama – järelevalveks ja statistikaks kasutatakse sama andmestikku.

T. Kollo: Strateegias tekitavad mõned sihttasemed küsimusi, nt kas on realistlik kavandada nii suurt andmebaasi külastuste kasvu?

A. Oopkaup: Sellest sügisest juurutab Statistikaamet .STAT-i põhise andmebaasi, mis võimaldab Statistikaameti kodulehel olevaid andmeid masinloetavate avaandmetena kasutada. See tähendab, et võib tekkida palju masin-masin liideseid, mis tekitavad omakorda andmebaasi külastuste suurenemist.

T. Kollo: Kas on olemas konkreetne idee, mille kaudu realiseerub tellimustööde kasv?

T. Sillajõe: Riigieelarve piiratuse tõttu on statistikaprogrammi üha raskem midagi juurde lisada. Väga suure tõenäosusega on üha rohkem juhtumeid, et need, kellel on uut statistikat vaja, peavad selle tellima nn programmivälise tööna ja selle tegemiseks Statistikaametis tehtavad kulutused katma.

T. Kand: Kuidas on funktsionaalse tööjaotuse puhul tagatud valdkondlik analüüsikompetents? Kas selle kadumise riski ei teki?

A. Oopkaup: Kompetentsi kadumist oleme küll riskina käsitlenud. Võib juhtuda, et kui andmekogumisega tegeleb andmekogumise osakond ja analüütik ei helista enam ise andmeesitajale andmete täpsustamiseks. Selle riski maandamiseks tuleb inimestel käia rohkem valdkondlikel üritustel ja seminaridel. Samas on spetsialiseerumine siiski olemas, s.t nt põllumajanduse ja rahvastiku valdkonna analüütikud on erinevad inimesed.

Otsustati:

1.1 Võtta ettekanne teadmiseks ning arutada edaspidi ESS Visioon 2020.

2. Statistikaameti ülevaade Vabariigi 100. aastapäeva tähistamiseks võimalikest tegevustest (Lisa 2)

Siim Krusell andis ülevaate Statistikaameti võimalikust tegevusest Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamisel. Idee on taastada aegridu ning anda välja juubelikogumik. Soov ei ole piirduda ainult arhiivis tegutsemisega, vaid lisada ka prognoos. Aegread tuleb muuta elavamaks.

Riigikantseleis on juhtrühm Eesti 100, kes arvas, et mõte on hea ja soovitas raha selleks taotleda Rahandusministeeriumist. Ettepanek on lisada see töö statistikatööde loetellu maksumusega 48 000 eurot aastas. Kogu see töö oleks väärtus edaspidiseks.

Arutelu:

Töö programmi lisamine ei taga selle automaatset rahastust. Eesmärk on anda Eesti kohta üldine ülevaade. Aegridade taastamine eeldab koostööd erinevate riigiasutuste vahel. Küsimus on selles, kas Eesti riik leiab raha selle täideviimiseks. Arvatavasti plaanivad paljud riigiasutused anda „Eesti 100“ raames välja erinevaid väljaandeid, võib-olla oleks mõttekam teha üks suur väljaanne.

H. Sinisaar: Samal ajal toimub ka Eesti eesistumine Euroopa Liidus, vast oleks võimalik juubelit sellega põimida. Näiteks statistika blogilood kujundada Eesti 100 ja Eesti eesistumise kombinatsiooniks.

A. Nuka: Meil on plaan teha konverents ning erinevaid väiksemaid üritusi. EV 90. aastapäeva raames on osa tööd juba tehtud. Eesti Vabariik 100 raames on plaanitud ka raamatute sari igaüks mahuga ca 100 lehekülge ning puudutab erinevaid erialasid. Kas teeme kogumiku selle sarja raames või eraldi? Statistikanõukogul on võimalik avaldada sellele toetust statistikaprogrammi ülevaatamisel.

E-M. Tiit: Olen üks selle projekti toetajaid, kuid mitte initsiaator. Niisugused aegread oleks väga väärtuslikud. Ajaloos jutustatakse tavaliselt sündmustest, see raamat iseloomustaks protsessi. Et tänapäeva inimeste ajalooline mälu ei ulatu kaugemale, siis arvatakse et see või teine protsess pärineb nõukogude ajast. Aga EV oli ka sõdade vahelisel ajal arenenud riik. See raamat võiks huvi pakkuda mitte ainult teadlastele, vaid ka üldsusele.

A. Puur: Kui rahalist ressursi on väga vähe, siis võib selle ülesande jagada kahe poole vahel. Üks võimalus on tuua andmed käibele sellisel kujul, nagu nad eksisteerivad. Teine võimalus on nende harmoniseerimine, võrreldavaks muutmine. Andmeid võiks tuua võimalikult palju autentset kujul välja, näiteks veebis koos meetodiliste kirjeldustega. Andmetest tuleb teha valik.

E-M. Tiit: Parem on siiski, kui plaanitavas kogumikus on andmed silutud ja harmoniseeritud. Vastasel juhul tekitaks see enamiku potentsiaalsete lugejate seas palju segadust ja väärsti mõistmist.

M. Sarapuu: See summa ei ole nii suur, et Rahandusministeerium ei saaks koostöös Statistikaametiga hakkama. Statistikanõukogu saab seda teemat toetada. Ümmarguste tähtpäevade projekt peaks olema lahendatud jätkusuutlikumalt. Ehk oleks võimalik leida kaasfinantseering teistest ministeeriumitest.

Otsustati:

2.1 Toetada ettepanekut taastada aegridu ja koostada nende põhjal EV 100. juubeliks kogumik.

3. Euroopa statistika tegevusjuhise tutvustus (Lisa 3)

Tuulikki Sillajõe tutvustas Euroopa statistika tegevusjuhise, milles on 15 põhimõtet. Tegevusjuhise koosneb sissejuhatastest ja kolmest peatükist. Slaididel on välja toodud põhimõtted, mis peavad olema konkreetsetes riigis sätestatud seadusega. Eesti riiklikus statistika seaduses ei ole otseselt mõistet statistiline konfidentsiaalsus, kuid see on sinna kirjutatud läbi Euroopa Liidu määruse. Statistiline konfidentsiaalsus koosneb kolmest võrdselt olulisest komponendist, mis kõik kehtivad alaliselt.

13.–17.04.2015 toimus Eesti statistikasüsteemi tegevusjuhisele vastavuse välishindamine. Statistikaametisse on saadetud selle põhjal ka esialgne aruanne, milles saame soovitusi: Olulistena punktadena on välja toodud see, et Eestis ei ole ressursid statistika tegemiseks piisavad, et institutsioonilist keskkonda tuleb tugevdada ning on märgitud, et osa Euroopa Liidu kohustusi on täitmata. Lõpparuanne ei ole veel saabunud.

Arutelu:

Pikemalt peatuti 6. ehk erapooletuse ja objektiivsuse põhimõtte juures. Eestis on statistika avaldamise aeg hommikul kell 8:00 ning seejuures ei ole ühtegi eelistatud gruppi, s.t kellelegi ei avaldata statistikat teistest varem.

Metoodika muudatused peavad olema ette teada, valitsuse korraldusega kinnitatavas statistikaprogrammis on suuremad metoodika muudatused ka kirjas. Metoodika muudatuste teemal tehakse eraldi seminare analüütikutele vastavalt teemale.

Kui andmeid ei saa enne statistika avaldamise aega kättesaadavaks teha, siis peaks eelnevalt Statistikaamet andmed läbi analüüsima. Kui andmeallika muudatused on ette teada, siis tuleb enne avalikkustamist kogu taust läbi mõelda. Materjalide avaldamise osas tuleb eelnevalt hinnata, mis võib avalikkuses suurt huvi tekitada.

A. Puur: Kas tellimuspõhine statistika tulemus on kasutatav ainult tellijale või kogu avalikkusele?

T. Sillajõe: Tellimustöödele kehtivad kõik Euroopa statistika tegevusjuhise põhimõtted.

Otsustati:

3.1 Võtta ettekanne teadmiseks.

4. Albert Pulleritsu preemia komisjoni liikme nimetamine nõukogust (Lisa 4)

Anne Nuka selgitas Albert Pulleritsu preemia statuuti ja eesmärgi. Preemia eesmärgiks on statistilise kirjaoskuse arendamine ning noortes inimestes huvi tekitamine statistika vastu.

Otsustati:

4.1 Nimetada Albert Pulleritsu preemia komisjoni liikmeks Allan Puur.

LISAD:

1. Ettekanne „Statistikaameti strateegia 2013–2018“
2. Ettekanne „Eesti 100 kajastamisest Statistikaametis“
3. Ettekanne „Euroopa statistika tegevusjuhise“
4. Ettekanne „Albert Pulleritsu preemia“

(allkirjastatud digitaalselt)

Tõnu Kollo
Koosoleku juhataja

Kristiina Traumann
Protokollija